

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS, manè diſcutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis vigeſimâ-octavâ Martii.

M. MATTHÆO THUILLIER, Doctore Medico, Præſide.

An potus Café, *cum lacte ſalubrior?*

I.

HOMINIS moles, tot admiranda functionibus, quot machinis inſtructa, ſicut adaugetur incremento, & ſenſim reficitur; ita diminutione deperit, ac in dies extenuatur. Suarum viciſſitudinum cauſas ſentit domeſticas, peregrinas: quæ impellendo, urgendo ve, fluida ſic agunt in vortices; ut conſervandæ moli, adjiciendo, provideant; aut, ſolida depaſcendo, depopulentur & vaſtent. Hinc quicquid ſtaturæ ac vitæ detrahitur; id per alimenta utcunque reponitur. Horum perennis neceſſitas inſtitorem habet exquiſitiſſimum tactum, famis atque ſitis ſtimulis identidem irritandum. Mirùm, quot & quantis neceſſitati illi faciat lurco, gurges atque helluo? Eleganter eſurit: ſitit pretioſiùs. Quoſcunque cibos iniquo ille commiſcet connubio: vina generoſiſſima, quæ moderatè pota obfirmandæ moli ſerviunt, exanimare perniciosè doctus; ab illis, igne tortore, extorquet, unde titilletur acriùs, deteratur, ac ſubdolè corrumpatur. Hinc tam diverſæ *ſicci*, *meracioris*, *fœniculati*, liquorum ardentium ſpecies, tàm frequentes œconomiæ corporeæ peſtes. Mas ſit, an fœmina; cauſarius, firmus; Gallus an Arabs: perinde eſt: peſtes illas avidiſſimè helluatur. Suum pariter *Cacao* urit; ſuum torret *Café*: & ab hoc coquendi ille artifex elicit, unde quæſitæ ſiti blandiatur jucundiſſimè. I nunc ſapiens, & pallidus ſuda; ut vivendi normam lurconi illi imperes utilem. Si vis tamen gliſcenti huicce *Café* abuſui utcunque mederi: decoquendo *Café* id aſſigna menſtruum, quod ipſius emendare vitia, ac commendatiſſimas quaſque dotes ſorbenti, ſine ullâ ſtomachi noxâ ſecum apportare valeat.

II.

INTERPOLATA viventis refectio, est continuata quædam partium reproductio. Erraret tamen, qui deperditam harum substantiam ad amussim assimilari posse contenderet. Suæ sunt cuique mixto particulæ, quoad figuram & numerum singulariter designatæ. Has, quia perpetuum diffluunr, per convenientes analogas fœliciter instaurabis. *Conveniens enim cum conveniente cohæret*. Porro id alimentum dicitur, quod [ut habitudinem decet] molitum, digestum, ac poris vacuis, impellente spiritu, incuneatum, defectam partem quodam modo supplet. Remota alimenti materia, è vegetantium, aut animantium promo condo, nascitur spontanea, vel arte conficitur: Ars tota naturæ servit, cum miscet ὁμοιότερα, non turdis conchylia. Numerosæ si quidem intus in ventriculo glandulæ liquore subtili & spirituoso extillant; è chyli moleculis, non ita pridem subactis, residuo. Hæ multigeneres, ex mutuo quod iisdem cum sanguine fuerat commercio, vitalitate donatæ, menstrui nobilissimi indolem induunt, atque vim solvendi alimenta, suis figuris accommodata, mirabilem nanciscuntur. Enim vero, si familiare, & ex illis quæ sese invicem contemperant, esculentum, potulentum ve oggeras; id genus fermentum sic se in illius irruit vacuola; ut sine tumultu minima disjungat à minimis, spirituosa à fæculentis, & ab inutilibus utilia; verbo dicam, chyli pretiosum laticem, disjungendo, extrahat. Verùm, si ad commiscendi, macerandi, coquendique esculenta, potulenta ve methodum animum adducas tuum; non unâ ratione vinces: refectionem molis corporeæ non magis solventi alimenta menstruo, quàm his eruditè præparatis, deberi acceptam.

III.

ET revera, ad refectionem duo concurrunt imprimis necessaria; rei nempe, quæ alimentum futurum est, justa simplexque præparatio; atque, ut in alimoniam cedat, peculiaris ejusdem rei in ventriculo subactio. Hinc, qui triticum tundit, aquâ fermentoque macerat, ut illud ad mollitudinem coquat; is nequaquam famulatur usui, at rationi auscultat: & qui hordeum, fontem, tempestatemque, ad cervisiam genuina, discernit, ac adjectis veteris cervisiæ fæcibus, & floribus lupuli, recentis cervisiæ cruditatem edomat; idem naturæ imitator sedulus, & curiosus artis sectator, potionis genus sibi decoquit levitate ac salubritate gratissimum. Fontes petrosi, frigidi, indomabiles indurant legumina; quæ ad putrilaginem pessundarent thermales & lutulenti: hæc per fontem mediæ sortis gnaviter peritus emollit. *Café* semen exoticum, ex quo potus indigenis saluber, principiis constat pernicibus, fixis, crasso ac copioso phlegmate tenaciter catenatis. Semen ejuscemodi, crudis ac obstructionibus gignendis aptissimum, ægrè ad tuos usus accomodes: tàm intricatæ ipsi intrinsecùs hærent nutriciæ ac balsamicæ dotes. Neque tibi sat actum

puta, si ipsius *Café* pugiles, torrendo, evolueris; pernicitati nativæ penitùs restitueris; abstrusasque ipsorum dotes egregiè explicaveris: longè supersunt plura, quæ in illius usu explores; ut potum ab eodem extrahas vulgari salubriorem. Summa nimirum evolutorum principiorum coercenda mobilitas: figuræ multiplex emendanda inconcinnitas: ac demùm amaritudo insolens, aquæ nullius commercio artificiosè edulcanda. Opus negotiosum sanè: à quo tamen te consultò expedias, si torrefactum tritumque *Café* cum lacte recenti diluas, atque unà leviter ac igne molli decoquas.

I V.

CHYLUS, candore & sapore singulari spectabilis, per mammarias glandulas transcolatione secretus, salinisque ac spirituosis sanguinis, quem alluendo præterfluit, particulis promiscuè temperatus, lac animalium est, lactentis & ablactati alimentum proximum. Substantiam habet terrestrem, sulphuream; & utramque, ne in coagulum abeant, salina, sero diluta uberrimo, indesinenter exagitat. Lac sic comparatum, amarulentas noxiasve *Café* moleculas occultâ suâ aciditate contemperare mirabiliter habile; salinas illius fugaces & actuosas, quæ, dum spiritus animales miris impellunt modis, vigilias invehunt, & hystericos motus irritant, exasperant, amicâ velut compede vincit per butyrosas & caseosas, quibus dives est, particulas. Hinc *Café* potus cum lacte firmat benè habitos, asthmaticos liberat, redintegrat phthisicos, melancholicos recreat, calculosos sublevat, renovat defectos, fastidiosos demùm ad appetentiam provocat, reserat obstructos, sterilesque fœcundat. Has *Café* potûs cum lacte commendatissimas dotes nullus, putem, demiraberis; qui ex analysi syntesive chymicâ intelligis, rerum facultates & vitia ab æquâ, vel iniquâ illarum commistione, esse ubicunque decidua. Contra verò, *Café* pugiles, si cum aquâ simplici coquas, magis ac magis ejus ope evoluti, stomachi fibras suâ vellunt acrimoniâ; dùmque in abditos ac penetrales sanguinis spirituumque focos, ac in imos artus inconcinni & insociabiles subrepunt, functionum depravant œconomiam, valetudini sensim & sine sensu inferunt noxam. Adustæ quippe *Café* moleculæ, ut amara solent, poris multifariis instructæ, salinas, sulphureas, quæ utiles sanguinis partes erant, absorbendo, furtim abripiunt, secumque per declives urinæ tractus ubertim deturbant.

V.

UT igitur constat hominis molem ex lacte ab initio coalescere, ac per ætates augeri, restitui; eaque, ex quibus *Café* conflatum est, vires suas cum lacte sociare ex facili: potionem exutroque attemperatam omni ætati ac sexui, valenti atque infirmo securiùs propinabis. Quidni? istæc sic unita facultates ambas præcellentes obtinent, sal fugax, fixumque, & balsamicas, quibus abundant, particulas. Hæ ut exhalant suavissimè; ita & spirituosum systema fovent & alunt ala-

criùs, ac munia functionum, si quæ depravatæ torpent, exuscitant, habitum corroborant. Mirare, quàm præstantes & robustos homines ferant orientis plagæ. Eduliis, quæ succo saleque nativo condiuntur, contenti ut plurimùm; potione *Café* cum aquâ decocti, evadunt inediæ patientes, durabiles ad laborem, atque ad vigiliam faciles. Nostri verò, quibus sine cupedia & embammatis optima quævis sordent, quod allio, sale, pipere aliisve voluptuariis æstuent; mobiles adeo, adeoque efficaces *Café* stimulos vix impunè ferunt; ni lactis connubio importunitatem, quam pariunt illi, industriè refrænent. Hinc sedant viscerum æstus; quoties istæc vigiliis, curis, aut inediæ deprædatione consumpta, intus allatrant; vel gulâ uberiore gravida, laborem recusant. Si sanguinis penum, ubi languet depauperatus, istâ potione exhilaras; atque ubi crassus hæret ac lutulentus, incidis, repurgas: profectò ad mentis & corporis officia melior promptiorque moveberis. At, quod rei colophonem addit, *Café* lactis, si acescat, emendat vitia; laxam pulmonum compagem suo amarore firmat ac durat, arctam & astrictam laxat sua dulcitudine; bilis ac urinæ vias aperit; porrò alvum siccam humidat, linit, atque leniter citat.

Ergo Café *potus, cum lacte salubrior.*

Proponebat Parisiis PETRUS LE TONNELLIER, Novigentinus, Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1697.

Apud Franciscum Muguet, Regis & Facultatis Medicinæ Typographum.